

זרקור הסברה

ביירות, בירת לבנון

רקע כללי

ביירות (בירוט) היא עיר נמל ובירת מדינת לבנון. שם העיר הוא גלגול של השם הפיניקי **בארות**, מאותו המקור של המילה העברית "באר". העיר נוסדה בערך בשנת 1,500 לפנה"ס, ועברה תחת ידיהם של שליטים שונים. היא שוכנת במפרץ ביירות ובכל גלגוליה שמשה כנמל חשוב. גבולה המזרחי של העיר הוא נהר ביירות שממזרח לו מתנשא רכס הר הלבנון.

בעיר ובמטרופולין חיים כ-2.4 מיליון תושבים: 60% מהם מוסלמים (בעיקר **סונים**), שרובם יושבים במערב העיר, ובמזרח גרים בעיקר **נוצרים**. לצידם, ישנה קהילה קטנה של **דרוזים** (1.1%) אשר לה השפעה בפוליטיקה הלבנונית. בעיר הייתה קהילה יהודית קטנה, שנטשה אותה (בעיקר לצפון אמריקה וישראל) במהלך מלחמת האזרחים הלבנונית בשנות השבעים. בביירות ובסביבתה נמצאים ארבעה מחנות פליטים המאכלסים כמיליון תושבים – בורג' אל-ברג'נה, שאטילה, דבאיה ומאר אליאס.

ממשל

בתור בירת לבנון, בביירות ממוקמים מוסדות השלטון והממשל: **הסראי הגדול** (מילולית: ארמון הממשלה) - משכן משרד ראש ממשלת לבנון, שנבחר על ידי **הפרלמנט הלבנוני** ("מג'לס א-נואאב") השוכן בסמיכות אליו. לצידם, ממוקמים משרדי הממשלה השונים, בתי המשפט בערכאות שונות ומוסדות נוספים. הפרלמנט מחולק כיום לצירים על פי גושים אידיאולוגיים: 'מחנה ה-8 במרץ' כולל את "הזרם הפטריוטי החופשי" (נוצרי), "אמל" השיעית וחזבאללה. 'מחנה ה-14 במרץ' המתנגד לו כולל את "זרם העתיד" (סוני), "הכוחות הלבנוניים" (נוצרי) והמפלגה הסוציאליסטית הפרוגרסיבית (דרוזית). יו"ר הפרלמנט כיום הוא נביה ברי, יו"ר מפלגת 'אמל' השיעית.

תרבות וכלכלה

בשנת 1866 נוסדה האוניברסיטה האמריקאית של ביירות, ובכך הפכה ביירות למרכז אקדמי בולט במזרח התיכון כולו. ביירות ידועה במספר הרב של הוצאות הספרים שבה, המופצים לכל המזרח-התיכון. בעבר, הייתה ביירות מרכז תרבותי ופיננסי של המזרח התיכון כולו. העיר ספגה נזק רב במהלך מלחמת האזרחים בלבנון (1975-1990), אולם במהלך שנות התשעים חל שיפור הדרגתי במצבה הכלכלי והיא שבה להיות מרכז כלכלי ותיירותי. שיפור זה נעצר ב-2006 בעקבות מלחמת לבנון השנייה, שבה נגרם נזק ניכר לעיר עצמה ולמעמדה כמוקד תיירותי. מצבה הכלכלי המדרדר של לבנון מאז הוסיף לפגיעה בביירות עצמה, פגיעה שהחריפה במיוחד בעקבות משבר הקורונה. הפיצוץ האדיר בנמל ביירות באוגוסט 2020, שנגרם מהתלקחות של אמוניום חנקתי שאוכסן בנמל, גרם בעיר להרס רב, הנאמד בכ-20-15 מיליארד דולר.

נמל התעופה הבינלאומי של ביירות קרוי על שמו של רפיק אל-חרירי, ראש ממשלת לבנון שנרצח ב-2005.

כיתתיות ועדתיות בביירות

ביירות היא תמונת מראה להרכב העדתי-דתי של לבנון. מסורתית, **השיעים** חיו בדרום לבנון מאות רבות של שנים, בעיקר באזור הבקעא. בתחילת המאה העשרים עברה לבנון תהליך של מודרניזציה, שכלל מעבר מאסיבי של אוכלוסייה ענייה מהכפר לערים הגדולות. הגירה נוצרית מלבנון למדינות המערב, כמו גם ריבוי ילודה מוסלמי במדינה, הביאו לשינוי במאזן הכוחות שבין מוסלמים לנוצרים, עד כדי הפיכת המוסלמים לרוב.

זרקור הסברה

ביירות, בירת לבנון

הוואקום השלטוני וחוסר היכולת של ממשלת לבנון להחיל את משילותה בשטחיה הביאו ליצירת שטחי הפקר בתוך ביירות – קבוצות וזרמים שונים תחמו לעצמם גבולות והציבו מחסומים בתוך העיר, ולעיתים קרובות מתרחשים עימותים על רקע זה.

מזרח ביירות מיושב בעיקר על ידי **נוצרים** החולשים על הרובעים אשראפייה ורמייל. קהילה גדולה של הכנסייה הארמנית יושבת בבורג' חאמוד בפרברי מזרח ביירות. המוסלמים **הסונים** יושבים בצפון-מערב ביירות, בשכונות ראס-ביירות וחאמרה. מסגד מוחמד אל-אמין, שנחשב לגדול בלבנון, מוכר כמוקד מרכזי סוני בעיר. העדה **הדרוזית** מפוזרת בעיקר בהר הלבנון סביב ביירות, אך קיימת קהילה בעיר עצמה ברחוב ורדון, שם יושבת ההנהגה הבכירה של העדה במדינה.

המוסלמים **השיעים** חולשים על דרום העיר ובעיקר על **רובע הדאחיה**, שכונת חריק ובורג' אל-ברג'נה. הדאחיה הפכה לטריטוריה שיעית הנשלטת באופן מלא בידי **אמל וחזבאללה**. כניסת גופי הסיוע האיראניים בשנות השמונים והתשעים תרמו להפיכה הדאחיה למעוז חיזבאללה, הפועל במנותק מהשלטון בביירות – החל מהקמת בתי חולים, מערכות חינוך ותחבורה. הדאחיה מובחנת גם באופי ובצביון המתבטאים בלבוש הגברים והנשים, סמלים ודגלים אסלאמיים דומים לאלו שבאיראן והקצנת המאפיינים השיעיים.

ברובע הדאחיה מרוכזת האליטה השיעית בלבנון ובכירי אמל וחזבאללה. ברובע נמצאים משרדי הארגון השונים כמו משרד ההסברה, משרד הכספים, משרד הכלכלה ומפקדות הדרג הצבאי והבכירים בארגון. בנוסף, בדאחיה נמצאים משרדי תחנת "אל-מנאר", ערוץ התקשורת של חיזבאללה ללבנון ולעולם הערבי והמוסלמי.

ביירות במלחמת לבנון הראשונה והשנייה

במלחמת לבנון הראשונה ב-1982 כבש צה"ל רבעים בביירות למשך חודשים ספורים, וזו הפעם היחידה, בה השתלט צה"ל על בירה של מדינה ערבית. בתקופת המצור על ביירות התחולל טבח הפלאנגות הנוצריות במחנות הפליטים סברה ושתייה. במלחמת לבנון השנייה ב-2006 היה רובע הדאחיה נתון להפצצות מאסיביות של חיל האוויר וחיל הים, ובין השאר הופצצו משרדי רשת "אל-מנאר", האודיטוריום של חיזבאללה שהיה סמל ומוקד נשיאת נאומים, וכן מפקדות של הארגון.

מלחמת חרבות ברזל

בינואר 2024 חוסל ברובע הדאחיה **סאלח אל-עארורי**, שהיה סגן ראש הלשכה המדינית של חמאס והממונה על פעילות הזרוע הצבאית של הארגון ביהודה ושומרון. לצידו חוסלו שישה בכירים נוספים בגדודי עז א-דין אל-קסאם. ישראל לא נטלה אחריות על החיסול.

בהיותה של ביירות בירת לבנון, היא מהווה גם סמל משמעותי מאד עבור חיזבאללה, וכל פגיעה בה תסב נזק לארגון וליוקרתו בתוך המגרש הפוליטי-לבנוני. הדאחיה בפרט, כמעוז של חיזבאללה, מאכלסת בתוכה את המרכז השלטוני והצבאי של הארגון, ולכן צפויה להיות מטרה מרכזית במקרה של הסלמה בגבול הצפון.

